

TÍÐARGREIN

Hurrá fyrir glíðibreytini

Nakrir tankar um politiskar pílagrímar, gudleysar glíðibreytir, viðurstyggiligar homovígslur og eitt “tilmæli”, sum Rúni Rasmussen sendi lögtinginum í desember.

Heini í Skorini

»Eg taki undir við, at samkynd fáa loyvi til at giftast – ikki hóast eg eri konservativur, men av tí at eg eri konservativur.«

Vit eru í Manchester í oktober 2011. Bretski forsætisráðharrin, David Cameron, flytur fram røðu á árligu floksskongressini hjá Konservativa stjórnarflokkinum. Við stóði í sínum hugsjónarliga arvasilvuri hugleiðir konservativi leiðarin um týðningin av hjúnabandinum sum samfelagsligari eind og institúti. Og logikkurin hjá Cameron er greiður. Hjúnabandið hevur so nógv positiv árin og er ein so týðningarmikil institúti, at samkynd eisini eiga at fáa atgongd til tey rættindi og tær skyldur, sum hjúnabandið veitir. Ein slík dagføring fer einans at styrkja um hjúnabandið, sum annars er ein viknandi institúti í okkara parti av heiminum.

Orðini hjá Cameron runnu mær í hug, tá eg las tað sonevnda “tilmælið”, sum deildarleiðarin á løgmannsskrivstovuni, Rúni Rasmussen, sendi lögtinginum undan fyrstu viðgerð av uppskotinum um

artheid-stýrið gjørdist tann fyrsta í heiminum, sum forbjóðar mismuni orsakað av kynsligari orientering. Tí sum hansara høgra hond og góði vinur, anglikanski erkabiskupurin Desmond Tutu, hevur sagt: “Eg kundi ikki droymt um at tilbiðið ein homofobiskan Gud”.

Men religiún er nú einaferð tað, sum fólk gera hana til. Og hóast fleiri samgongupolitikarar á Facebook heiðraðu Nelson Mandela hóskvøldið 5. desember, bardust tey fyrr um dagin ímóti uppskotinum hjá Bjørt Samuelsen, Rigmor Dam og Poul Michelsen. Uppskotið liggur nú í Rættarnevdini og verður allarhelst felt í februar. Hesar reglur viðgera nógv umrødda tilmælið, sum Rúni Rasmussen sendi lögtinginum undan fyrstu viðgerð.

»Hjúnabandið er gott...«

»Latið okkum sum samfelag halda fast við hjúnabandið, stuðla tí og geva tí bestu karmar í lóggávu og á øðrum økjum (...) Eg vil heita á tygum at verja hjúnabandið, og tí mæli eg tygum til at atkvøða ímóti uppskotinum.«

Soleiðis endar Rúni Rasmussen sítt skriv til Føroya lögting. Og meginparturin av tekstinum snýr seg eisini um, hvussu góð, gagnlig og uppbyggjandi hendan institúti er. Við at lesa tilmælið kundi ein næstan trúð, at onkur lögtingslimur hevði í hyggju at avtaka hjúnabandið.

Men Rúni ger ongastaðni eina roynd at greiða frá, hví heiti stuðulin til hjúnabandið er ein grundgeving fyri, at samkynd IKKI mugu sleppa at giftast. Logikkurin

fyrsti av fleiri veikleikum í argumentatiónini hjá Rúna.

Orðabøkurnar og veruleikin

Tilmælið til lögtingið byrjar við trimum definitiónum av hjúnabandinum, sum vilja vera við, at “hjúnabandið snýr seg um sáttmálastøðu millum mann og konu.” Og uttan nakra nærri grundgeving dregur Rúni ta niðurstøðu, at »tað er púra greitt, at hjúnabandið snýr seg um sáttmálastøðu millum mann og konu.«

Men er tað so greitt, sum Rúni vil vera við? Fyri tað fyrsta eru trýggjar orðabókadefinitiónir als eingin moralsk, normativ grundgeving fyri, hvørjar treytir skulu vera galdandi fyri einum hjúnabandi. Tað er sjálvandi upp til veljarar og politikarar at gera av, hvørt samkynd skulu sleppa at giftast ella ikki. Og fyri tað næsta eru siteraðu orðabókadefinitiónirnar í greiðari andsøgn til tann empiriska, lögfrøðiliga veruleikan í teimum flestu londunum í okkara parti av heiminum. Veruleikin er nevniliga, at 18 lond, primert í Vesturevropa, Suðuramerika og 17 statum í USA, hava samtykt, at hjúnabandið eisini kann umfata tvey fólk av sama kyni (kelda: amerikanski hagtalsgrunnurin Pew Forum). Og verður skrásett parlag talt við, gerast londini 32 í tali (neyva talið er trupult at gera upp, tí lógirnar eru ymiskt orðaðar, og í summum londum hava statirnir og ikki paramentið seinasta orðið). Útsøgnin hjá Rúna er undir øllum umstøðum ein tómur pástandur í mun til samtykta lóggávu í nógvum londum í tí ríkasta og mest framkomna partinum av heiminum.

(Og hóast tað er totalt líkamikið fyri substansin, so manipulerar Rúni eisini, tá hann ikki siterar alt tað, sum orðabókin Merriam-Webster hevur at siga um hjúnabandið. Seinna hálva av definitiónini sigur nevniliga, at hjúnabandið eisini kann umfata tvey fólk av sama kyni).

Ein annar leistur er at gera sum Jenis av Rana og siga, at Gud sigur nei, og tí sigi eg eisini nei. Og síðani at vísa til tann stóra meirilutan av heimsins londum, sum ikki loyva samkyndum at giftast. Men spurningurin er, hvussu smart tað er at brúka autokratisk ella beinleiðis ódemokratisk lond í Eysturevropa, Asia, Afrika og muslimska heiminum sum ideal fyri politiskum lógarsmíði í Norðurlondum. Lond, sum ikki virða grundleggjandi rættindi sum persónligt frælsi,

Sæð í einum søguligum ljósi áttu vit at rópt eitt samfelt hurrá fyri teirri “glíðibreytini”, sum hevur slóðað fyri einum betri og rættvísari heimi

Um hjúnabandið hevur so nógv gagnlig árin, sum Rúni vil vera við, hví ikki loyva samkyndum uppí, um tað er tað, sum tey ynskja?

at broyta hjúnabandslógina, so samkynd eisini fáa rætt til borgarliga vígslu (uttan fyri kirkjur og samkomur). Og tað var kanska lagnunnar speisemi, at fyrsta viðgerð var hósdagin 5. desember, sama dag sum ein tann størsti moralski vitin í okkara tíð, Nelson Mandela, andaði út fyri seinastu ferð. Mandela var nevniliga ein radikalur stríðsmaður fyri rættindum teirra samkyndu og syrgdi m.a. fyri, at landsins grundlóg eftir rasu-ideologiska ap-

er, at hjúnabandið er gott, og tí mugu samkynd ikki sleppa fram at hesi institúti. Men sum hugsunarhátturin hjá David Cameron vísir, kann viðurkenningin av hjúnabandinum tað sama slóða fyri eini diametralt øvugtari niðurstøðu. Her er eingin logiskur samanhangur ímillum pástand og niðurstøðu. Um hjúnabandið hevur so nógv gagnlig árin, sum Rúni vil vera við, hví ikki loyva samkyndum uppí, um tað er tað, sum tey ynskja? Hetta er tann

trúarfrælsi, minnilutaverju o.s.fr. Lond, har samkynd verða eyðmýkt, diskriminerað, álopin, forfylgd og dripin. Tá er tað kanska strategiskt klókari at ignorera vesturevropskt lógarsmíð og heldur styðja seg at heilum og hálvum orðabókadefinitiónum.

Hvørji lond standa seg best?

Viðari skivar Rúni, at »hetta (hjúnabandið, red.) er ein institúti, sum óteljandi samfeløg í øldir hava mett at vera grundarlagið fyri burðardyggum samfeløgum.« Men hvørji samfeløg eru tey mest væleydnaðu í heiminum?

Hvørji eru tey frælsastu? Hvørji hava bestu vælferðina og hægsta livistøðið? Tað eru tey londini, sum virða tað persónliga frælsið. Sum skora flest stig í mun til rættindi hjá samkyndum. Sum loyva minnilutum at liva, sum teimum lystir, so leingi sum rættindi hjá øllum øðrum ikki verða skerd.

Hetta merkir sjálvandi ikki, at Evropa ikki hevur stórar demografiskar og búskaparligar avbjóðingar, tí tey eldru gerast fleiri, arbeiðsstyrkin minskar, og so fá børn verða fødd. Men samkynd kunnu ikki ábyrgdast fyri, at vit heteroseksuelli ikki fá fleiri børn.